

Als aan die voorwaarden is voldaan, wil dat nog niet zeggen dat ik geloof. Geloven is geen noodzakelijk gevolg, anders zou het met verstandsargumenten naar binnen gebeukt kunnen worden. Bij mijn vraag naar mijn bestaan, dat ik niet aan mezelf ontleen, heb ik tenslotte geen ander gereedschap om te reiken dan mijn "Het Religieuze". Een 'gegeven' ogenblik zeg je: "Waarom zou het niet zo zijn?", ben je overtuigd: "Dat is het!". Het 'iets' wordt 'Noembare Gij'. Je gaat over een drempel heen, een leefruimte binnen. je kiest voor een vervolg, een invulling. Dan is het aan jou om in "Gij" je Oorsprong te (h)erkennen, Die als levenszin te accepteren, ermee op weg te gaan, "ja" te zeggen naar die ruimte, naar openbaring, naar de ingeving "IK ben van Wie geldt ...".

Je wilt zelf en als je zegt dat je niet anders kunt, wil je het ook en graag. Het lijkt een fatalistisch 'moeten'. Ofschoon, als je verliefd bent ..., maar ook dan wil je, heel graag. Misschien wil je je bij die geloofsstap maar al te graag (aan)getrokken voelen - "Die enkel met Zijn Stem mij zo vermurwde dat ik wilde" - tikje romantisch? Daar is niks op tegen, maar het is wel van belang dat je je ervan bewust bent en een verantwoording ten opzichte van jezelf kunt afleggen, dus weet *waarom*; dat je beseft dat wat je voorzichtig 'G O D' gaat noemen jou trekt én wat dat inhoudt: het Heilige ⇒ De Heilige.

ik

Gij

Nu zal wel duidelijk zijn waarom ik de trits 'het religieuze'-geloof-godsdienst ε hanteer. Geen godsdienst zonder geloof; geen geloof zonder 'het religieuze', omdat juist vanuit het persoonlijke 'ik' in het religieuze, vanuit de eigen ervaring, inzicht, verlangen, de stap naar eigen geloof wordt gezet en verantwoord. Je begint bij 'ik' en komt bij "Gij" uit. Dat is alleen tussen jou en God. En dan snap je dat HijZ het eerst

bemint: "Gij - mij".

Er is dus een heen-en-weer, van God uit en naar God toe, een relatie, van persoon naar persoon. Is een intiemere, intensere relatie mogelijk? En als je "ja" hebt gezegd, merk je dat je dat zicht voor niets, gratis, hebt gekregen, zomaar omdat jij het bent. (Dat zei mijn moeder eens tegen mij toen ik vroeg waarom ik iets had gekregen.) Dat heet genade.

"Zo komt Hij steeds met stille overmacht", waartegen op een 'gegeven' ogenblik niet meer te vechten is en dan geef je je over. Geloven wordt inderdaad een 'overgave' genoemd, maar dan aan een 'niets' noch aan een heerszuchtige tiran, geen overgave na een nederlaag. Als er sprake is van overwinning (u zou niet de eerste zijn), is dat meer een van jou op jezelf doordat je accepteert dat je van Hem afhankelijk bent. Afhankelijk omdat 'Gij' mij heeft geschapen, en wel naar Zijn Beeld en Gelijkenis: dus ook met een vrije wil. Dat is Zijn risico - of Zijn Liefde, Zijn aanbiedend Vertrouwen. "Hij is (er)" voor mij. Als je dat accepteert, voel je je ...

Blz. 20 onderaan:

Aansluitend op dit laatste 'de religieuze ervaring' noemen: bij 'Wezenlijke Aspecten' is zij eigenlijk al ter sprake gekomen in de voorbeelden. Zij kan ook buiten de bovengenoemde samenhang worden beleefd als punt zonder lijn en zet ons dan op het spoor van 'Het religieuze'. Aangezien wij leven in de natuur is de kans groot dat zij in een 'natuur-entourage' optreedt via zintuiglijke waarneming als horen, zien, voelen. Je kunt het rondkijkend op de hei meekrijgen, als je een menhir in Carnac betast, muziek in een kathedraal hoort rondzweven maar net zo goed in situaties die er helemaal geen aanleiding toe geven. Al of niet plotseling iets inzien kan ook zo'n effect hebben. De religieuze ervaring dringt dieper door dan de bedoelde voorbeelden 'sec'; het besef ervan, de beleving is intenser.

Wezenlijk is dat, ook als wij haar gewaar worden als van buiten over ons komend, zij niet vreemd aan ons is. We merken dat ze bij ons past, dat ze aansluit op iets dat bovengewoon is maar wel ons eigen is. De eerste keer zal ze vreemd lijken, de tweede keer is ze herkenbaar. Ze is niet op roepbaar, ook niet via geestelijke eigenschappen als creativiteit, intuïtie, verlangen, denken. Dit lijken meer ingangen voor het transcendentale als je het als van buiten komend ervaart, of belevingspoorten ervan als je het als in jezelf aanwezig gaat ontdekken.

Zoals bij 'Wezenlijke Aspecten' gezegd: het gaat niet om de indruk die bv. een sterven of een zonsondergang op je maakt maar om de gewaarwording dat 'het' - via die indruk - aansluit bij 'iets' in je. De een gaat misschien zingen, de ander is heel ingetogen, de derde heft zijn of haar handen, de vierde voelt rillingen in het lijf maar eentje moet haar of zijn hoofd 'er' doorheen steken anders is het aloude plaatje voor niks.

Blz. 68 midden:

Hierop aansluitend kun je de religieuze ervaring van bladzijde 20 voorzichtig een geloofservaring gaan noemen wanneer zij binnen geloofsbeleving wordt geplaatst, als zodanig wordt ge-/erkend. Dan is het in ieder geval geen incident, geen punt zonder lijn, maar ligt ze in de Lijn naar God. Op zich hoeft de beleving - ook lichamelijk - niet anders te zijn, de (h)erkenning wel.

Ik spreek liever niet van Godservaring, dan komen we bij mystiek en daarover bestaat betere literatuur. Bij 'Gebed' iets meer hierover.

Aanvulling op blz. 82, punt 3 van het boek; voor vaklieden.

Verkeerde interpretatie

1 De katechismusformule "ontvangen van de H.Geest, geboren uit de maagd Maria" is in de 4^e eeuw vastgelegd tegen ketterijen die moeite hadden met het mens-zijn van Jezus. "Geboren uit een vrouw" zei Paulus al (Gal 4), dus toch echt mens. Maar als we kijken naar de formulering in de Katechismus, rijst er ook een vraag. Art. 496 zegt: "Jezus is ontvangen van de H.Geest zonder mannelijk zaad", een uitspraak van het concilie van Lateranen in 649. Maar die concilietekst zet Latijn en Grieks naast elkaar en (Denzinger 503, ed. 36 vermeldt het extra) in het Grieks staat "ασπορος" = "onbezaaid/ongezaaid", een landbouwerterm, er heeft dus 'geen inzaaiing' plaats gevonden zoals van een (complete) graankorrel in de aarde. In die tekst staat niets van 'mannelijk'; het idee van mannelijk en vrouwelijk 'zaad' bestond toen nog niet. Als in dat artikel 496 nu toch "mannelijk" wordt gehanteerd, is dat dan geen 'hineininterpretieren' van het huidige mannelijk - vrouwelijk in de vroegere denkwijze, dat 'bevruchting' niet kent? Het is wel verleidelijk en met het kader van maagdelijke geboorte als denkgereedschap wel begrijpelijk - de Latijnse tekst van het concilie geeft daartoe ook wel aanleiding door een zelfstandig naamwoord te gebruiken i.p.v. het bijwoord te laten staan (absque *semine* concepisse = zonder *zaad* [te hebben ontvangen] i.p.v. *ασπορος* [συλλαβουραν] = *onbezaaid* [ontvangen hebbend]) - maar is het redelijk en correct? Je voert nieuwe kennis in een kader dat die kennis niet heeft, nieuwe, vreemde begrippen in een bestaand kader. Dat mannelijk - vrouwelijk hebben de vaders niet verkondigd, want voor hen bestond 'eicel' niet.

Als men zich op een wonder wil beroepen, moet nu ook de mogelijkheid van een ontstaan zonder eicel meedoen omdat dan ook de natuur wordt gepasseerd en de vaders zo dachten. Bij hen was immers de vrouwen-schoot leeg. Accepteren wij nu eicel-loosheid?

Dat Maria ook volgens Denz. 503 "Het Woord *onbedorven* heeft voortgebracht" duidt niet op Maria maar op het voortbrengen, het is een bijwoord. Het natuurlijke gebaard worden, de geboorte, hindert Zijn goddelijke natuur niet. Dat is dat nu ook geen punt meer omdat wij weten dat zelfs een kind van 'slechte' ouders een goed mens kan zijn/worden.

In de oudheid bestond ook een 'tweekiemen'idee inzake de voortplanting; het kind was van de man-kiem of de vrouw-kiem; in ieder geval was er geen 'versmelting'. Aristoteles, ca. 350 voor C., wijst beide af; maar het uiteindelijke vormgevend beginsel, de ziel, komt toch "van buitenaf" in de man-kiem. Galenus, ca. 150 na C., huldigt haar wel. Hij was wel medicus maar op filosofie en astrologie gericht en dat idee werd niet door kennis, wetenschap bevestigd; er was geen degelijke grond voor. Het is de vraag of de concilie-vaderen toen dat twee-idee hanteerden gezien het woord "onbezaaid" (zonder een onderscheidend "mannelijk"), dat wél past bij de

deze pagina met de volgende op één vel dubbelzijdig afdrukken

Joodse/bijbelse denkwereld. En dan nog, moest Jezus dan niet een meisje zijn? Tenzij men ook hier de natuur passeert m.b.v. een wonder.

2 Artikel 498 uit de Katechismus zegt: "Het stilzwijgen van het evangelie van Marcus en van de brieven van het Nieuwe Testament over Jezus' maagdelijke ontvangenis, heeft soms mensen in verlegenheid gebracht. Men heeft zich soms ook afgevraagd of het hier geen legendes of theologische constructies zonder historische pretenties betrof. Hierop dient het antwoord te zijn: het geloof in de maagdelijke ontvangenis van Jezus is bij niet-gelovigen, joden en heidenen, op fel verzet, spot of onbegrip gestuit: het werd niet gemotiveerd door de heidense mythologie of door de een of andere aanpassing aan de ideeën van de tijd."

Bij 1) wordt verwezen naar Justinus en Orgines, die in de tweede helft van de tweede eeuw schreven, toen de evangelies allang waren opgeschreven: Mc ca. 65, Mt ca. 80 en Lc ca. 85.

Zou 25 jaar na Mc de lucht geklaard zijn of Mt zo moedig zijn geweest om wel de maagdelijke geboorte te verkondigen; en zou Paulus zijn mond hebben gehouden tegen joden en heidenen? Een promotiethema.

Ligt het voor de hand dat ketters in de tweede helft van de 2^e eeuw konden beïnvloeden wat 100 jaar en meer geleden was opgeschreven? Huidig inzicht over het ontstaan van het Nieuwe Testament strookt niet met die gedachten.

Als het om de gnosis gaat, er zullen toen best ideeën hebben rondgewaard (pas in 1Tim 6,20 -ca. 90- komt "zogenaamde gnosis" ter sprake) maar gnostische groepen ontstonden (in het Jordaangebied) pas na het begin van de 2^e eeuw. Basilides doceerde in Alexandrië in 135. Irenaeüs repliceerde in circa 175 met zijn "adversus haereses". Ook 100 jaar na dato.

Laat me netjes zeggen dat ik dit een vreemd antwoord vind. Als er staat: "Het antwoord hierop *dient* te zijn...", word ik argwanend. Het is niet redelijk en wie iets vermoedt over het ontstaan van de evangelies zegt zo iets niet. Daarover ben ik in verlegenheid.

3 Opmerking: er is nog een punt dat aandacht verdient. In de boven-bedoelde tekst in de Katechismus staat dat "Jezus is ontvangen ..." maar in de tekst van dat concilie wordt gesproken van "Hijzelf, God, Woord," dat is ontvangen en niet van "Jezus". Natuurlijk, Jezus is niet zonder Christus en vice versa maar volgens mij staat in alle geloofsuitspraken daaromtrent in "Denzinger", een handboek, "de Heer", "het Woord", "Jezus Christus" of "Christus" e.d. en niet alleen "Jezus". Ik vind het toch wel belangrijk daar op te letten want we hebben het over het geheimvolle, onzeglijke. Is alleen "Jezus" dan ook niet een interpretatie die verder gaat dan wat de concilievaders toen zeiden? 'Jezus' doet mij te gauw denken aan alleen de menselijke natuur van Hem, ook al is er maar één persoon nl. de goddelijke Persoon. (Eigenlijk indrukwekkend dat we dat kunnen zeggen.)

Meer in artikel "Liever anders". www.overgeloof.info

Zit het kwade in ons? Het is er zolang er mensen zijn. Voor een dier, dat geheel afhankelijk is van zijn instinct, bestaat het niet maar in zijn evolutie heeft de mens via zijn geestelijke vermogen ontdekt dat hij het 'eten en gegeten worden' kan stoppen, voor recht kan kiezen. Zo bezien kan de mens kan zich schuldig maken aan een kwaad (en een 'zonde' begaan). Maar bestaat het als principe? In ieder geval niet als een zelfstandige macht in ons. Gregorius van Nyssa (ca. 375) stelde dat het kwade het ontbreken van het goede is als daar vraag naar is, het erop aankomt.

Bij het denken over 'het zijn' van goed en kwaad kun je het beste uitgaan van 'goed-zijn'. Er is maar één God en die is goed. Als de mens, bestemd voor het goede, goed-zijn waar maakt, is het er, bestaat het, heilzaam. Als hij het niet waar maakt (door niet te doen) of het kapot maakt (door er tegen te doen), is er het kwade, door de mens gemaakt. Dat kan erg ver gaan als een mens zijn zelf (blz.66) niet kan bereiken en te keer gaat in wantrouwen, in een primitieve beperktheid, die uit is op zelfhandhaving, overlevingsdrang ten koste van de ander, gevoed door angst om tekort te komen enzovoort. De menselijke geest kan dan behulpzaam zijn maar zelfs liefde kan die mens niet dwingen en de geblokkeerde ziet niet wat liefde wil en kan. "Het licht schijnt in de duisternis en de duisternis kan het niet aan". Dat dilemma goed - kwaad, licht - duisternis ligt er. Maar niet als een noodlot, waartegen men machteloos is.

"De doop *vergeeft* de erfzonde" wekt misverstand. Er is zondedaad noch schuld. Adam, Eva noch het paradijs hebben ooit bestaan. Je kunt wel bedenken dat de mens in zijn evolutie ontdekt, erkent dat hij bestemd is voor het goede, een inkeer, en dan komt 'her' in beeld: herkenning van, hereniging met De Goede, en ga je binnen die geloofsvisie, het Leven, spreken van herstel van die oorspronkelijkheid - uniek via Jezus van Nazaret - dus zonder dat er sprake is van een eerdere zonde *val*, een zich afwenden van God.

Door Jezus' leven, lijden, dood en verrijzenis wordt nieuw Leven (in Hem) waar gemaakt en blijvend mogelijk: doop. De Joodse jaarlijkse zoenoffers en het weggagen van zondebokken naar de woestijn waren niet meer nodig, want hij zei: "Hier ben ik". Neem mij (Hebr. 10,7). Dat was vol-doende.

Blz. 118

Het lijkt wel dat het de wil van de Vader was dat Jezus zou lijden. 'Pappa, laat deze kelk aan mij voorbijgaan. Maar niet mijn wil maar Uw wil geschiede'. Stapje terug: Jezus kwam om de wil van de Vader te doen en dat was het Rijk verkondigen en vestigen. Dat hij ten gevolge van menselijk falen zou lijden is even punt twee en niet primair de wil van de Vader. Je kun wel zeggen dat de Vader toestond dat Zijn welbeminde zou lijden, niet dat het Zijn opzet was.

Het is dus ook niet de wil van de Vader dat mensen lijden. Niemand kan dus stellen dat je je lijden moet verdragen omdat het Gods wil is. Maar als je moet lijden, kun je op de engel rekenen die Jezus kracht gaf. Misschien is Jezus zelf wel die engel. Hij weet ervan.

Blz. 38

God Schepper

Het onontkoombaar beginpunt - 'Hoe komt dat allemaal om me heen?' En ik zelf? De bijbel begint er mee, de geloofsbelijdenis ook. God is Geest; God Schepper houdt dus in dat geest materie maakt "uit niets". Dat is niet te beredeneren, dat kun je alleen maar (leren) accepteren, erkennen - binnen geloof, geloofszicht. Geest, die eeuwig is, onveranderlijk, schept wat tijdelijk is, veranderlijk - materie, natuur, lichaam (inclusief brein). Ik zie dat als basis voor mijn deel krijgen aan de eeuwigheid. Als in de evolutie Geest de mens, toppunt van de schepping, heeft doen ontstaan, ligt een merkpunt, een stempel van Hem daarbij niet voor de hand? Ik voel me niet voldoende gekarakteriseerd als lichaam; de mens is lichaam+ziel. Mijn ziel is het aansluitpunt, invulgebied voor eeuwigheid. Daar verzamel ik schatten - hoop ik. Bij Verrijzenis meer daarover.

Blz. 184 midden:

Het zal wel duidelijk zijn dat nu mystiek zich aandient. Niet eenvoudig, er is veel over geschreven. Ik houd het liefst de lijn aan: Het Religieuze – Geloof – Godsdienst – Mystiek. De trits van blz. 60 wou ik verlengen: geen mystiek zonder godsdienst. De religieuze ervaring krijgt een 'vaste' plek als zij als een geloofservaring wordt ge-/erkend en de (christelijke) mystieke ervaring heeft houvast binnen (christelijke) godsdienst.

Mystiek kort aangeven? Ik houd me vast aan de tekst van 1Joh4,15: "Als iemand erkent dat Jezus de Zoon van God is, woont God in hem en woont hij in God". Zen-meditatie gaat over in ademen naar Binnen toe, van Binnen uit, 'Gij-mij & ik-Gij', Ademing Binnen-in. Leven in het besef van aarde+hemel. Dat ervaren kan zich ook uiten in een lichamelijke en/of zintuiglijke gewaarwording.

Water 3.1

blz. 125 onderaan:

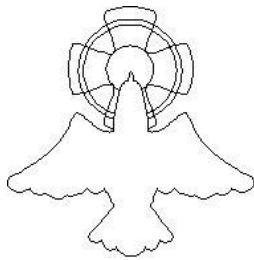
Tegen Nicodemus zegt Jezus (Joh 3,5): "Alleen wie geboren wordt uit water en Geest, kan het koninkrijk van God binnengaan". Ik zie dat als 'door water (psychisch) ontvankelijk gemaakt en door de Geest van boven/nieuw geboren'; water maakt vrij voor, de Geest opent goddelijk leven.

Je kunt bedenken dat in het Nieuwe Verbond zondevergeving, nieuw begin, voortaan gebeurt via de doop, niet meer via offerbloed zoals in het Eerste. "... en terstond kwam en water en bloed ..." uit zijn zijde. Bloed staat dan voor voeding van dat nieuwe Leven, binnengaan in het koninkrijk van God.

In Joh 7,38 v staat: "... Stromen van levend (!) water zullen uit zijn binnenste vloeien. Hiermee doelde hij op de Geest ...". Dit is een verwijzing naar, invulling van de tempelstroom van Ezechiël 47. Een oudtestamentisch gegeven wordt toegepast op Jezus, wordt in het Nieuwe verbond ingevuld.

6 Eén-makende liefde

Als we iets doen of (be)denken met dezelfde intentie als Jezus deed, zou doen, handelen/zijn we in zijn Geest. Dan is onze geest daarin als de zijne, is ook wel één er mee, is zeker ín de zijne, omdat die overal en altijd onbeperkt is, grenzeloos – voor ons een geloofsvermoeden, geloofsweten. Zo zijn we met hem verbonden binnen het Rijk van de Geest en dat blijven we altijd door. We kunnen dat telkens weer beoefenen, de Geest vragen om bevestiging en er bij winnen. De inhoud van die eenheid is tenslotte wat mensen Liefde noemen. Dat Rijk is er in onze hoofden en harten, én het behoort aan de universele Liefde, die ons geestelijk verbindt; wij delen in het Alomtegenwoordige Liefdesaanbod van De Vader.

Kijken we eerst naar ons zelf; de naaste komt straks. Duidelijk zij dat Gods Levensadem uit is op volmaakte eenheid tussen God en onszelf, want HijZ is volmaakt. De Schepper spreekt voortdurend zijn Woord met hun beider Adem, "die wast wat vuil is, besproeit wat droog is, heelt wat gewond is, buigt wat hard is, koestert wat koud is, (op)richt wat naast de weg is." Die zodoende voor God een

weg vrij maakt naar ons centrum, de schoot opent waar de goddelijke liefde in gaat stromen. Dáár leren wij Hem kennen, verlost van, niet afgeleid door behoeftige eigenschappen, Hem, puur zoals Hij is, tot we "in Hem volkomen zijn", want onze weg naar God is ook vrij. Geloofskennis. U zou bladzijde 66/67 nog eens kunnen overwegen?

Typisch in gebed kunnen we die doorgaande éénmakende Liefde meekrijgen. "Bevestig dit, God, hetgeen Gij in ons hebt bewerkt vanuit Uw heilige tempel die in Jeruzalem is". Offertorium van Pinksteren. "Kom, Schepper Geest, voltooi, wat Gij begonnen zijt".

Als u erbij betreft wat bij 'Jezus' staat inzake maagdelijke geboorte (vooral par.8), begint misschien iets te klinken als 'Geest, Geest van mijn 'Maagd', leid mijn geest in Uw volmaaktheid opdat mijn hart mag ontvangen en mijn ziel rijker wordt'? Geest meer als inzichtelijk vermogen, hart als uitvoerend wat mijn geest meekrijgt, ziel als beginsel van, aansluitpunt voor eeuwigheid.

Uit een oud Grieks getijdengebed:

U zij lof, onze God, U zij lof,
hemelse Koning, Geest der Waarheid,
die alom tegenwoordig zijt en het al vervult,
schat van alle goed en meester van het leven.
Kom, neem Uw intrek in ons;
reinig ons van alle smet;
in Uw goedheid, red onze ziel.

Deze pagina met de volgende op één blad, tweezijdig, af te drukken.

4 Doopsel-Eucharistie-Vormsel

Deze drie sacramenten kan men initiatie-markeringen noemen van opname en groei in het goddelijk leven, persoonlijk en gemeenschappelijk binnen de Kerk. Je kunt ze niet zonder meer rites de passage noemen. Daarover meer bij 'sacramenten'. Dat leven begint met de Doop en de invulling ervan wordt gesteund door het Vormsel, dat vroeger (aan de volwassenen) meteen bij de Doop werd toegediend. In de Eucharistie vindt en krijgt het telkens zijn bevestiging, bekroning, voeding; het gaat (onder andere) nogal concreet om voedsel voor goddelijk leven. Christen zijn houdt wezenlijk in zelf het evangelie beleven in het persoonlijke vlak, het binnen de kerk invullen door dienst en eredienst en het in woord en daad tonen aan de samenleving. Maar – daar gaat het nu om – dat kan niet zonder de Geest.

De katholieke wordt daarin gesteund door de sacramenten, waarbij om de tegenwoordigheid van de Geest wordt gebeden, liefst door de hele aanwezige gemeenschap. Dat is een kernpunt in al het sacramentele gebeuren.

Beperken we ons nu tot het Vormsel: de vormeling(e) ontvangt de Heilige Geest. De diepste zin is dat hij/zij zich door die Geest gedreven in het leven mag weten: con firmatio (firm), bevestiging: zoals de vormeling(e) graag goed wil zijn en goed wil doen, is het goed:

"Je kunt het best, daar ben je nu groot genoeg voor, want je bent opgevoed en opgegroeid in de Geest van de Vader en de Zoon. Probeer het leven nu maar aan te gaan (je vader en je moeder hebben toch wel het zweet in hun handen staan), want het aanschijn van de aarde moet nieuw blijven".

+ "Dit is *mijn* bloed".

Nu is het niet meer het bloed van offerstieren zoals bij de sluiting van het Verbond (Exodus 24) maar dat van mij. Ik bekrachtig dat Nieuwe Verbond; ik neem nu die oude verbondsverplichting van JHWH op mij. Door de verrijzenis bleek dat Verbond een eeuwigdurend Verbond te zijn.

+ "bloed dat voor u ..."

Joods is dat bloed voor leven staat: "bloed is het leven van alle vlees". Ook het bloed van een offerdier behoort aan JHWH, die het leven geeft. Vervolgens: het verbond kan slechts worden beleefd met een goede verstandhouding als basis; dus beginnen wij, mensen, ons (dank)aanbod, onze bedoeling om Hem te eren met (vragen om) vergeving. Zo krijgt offerbloed uitgegoten over de voet van het altaar (offermeubel) de betekenis, de kracht van schulddelging, zonde-uitwissing. Die voet staat voor de basis, beginpunt, van de goede verstandhouding: 'zonder (offer)bloed geen verbond'. Dit is typisch Joods.

+ "... wordt *uitgegoten*" (voor *vergieten* zie blz. 274/5)

de helft van het offerbloed werd over (de voet van) het altaar uitgegoten en de helft over het volk gesprenkeld volgens de Verbondssluiting op de Sinaï (Ex 24). Is het vreemd om de paal van het kruis te zien als (de voet van) het altaar waarop het Verband tussen God en de mensen uniek wordt vernieuwd? Hun zonden worden immers door Jezus compleet weggewuifd.

+ "nieuwe verbond"

Jezus voegt een nieuw element aan 'bloed' toe: het drinken er van, hetgeen tegen de Wet is omdat bloed staat voor andermans leven, en fysiek niet voor de hand ligt. Jezus overstijgt dat door zijn Bloed als wijn aan te bieden: 'drinkt hieruit ... mijn bloed', wij nemen niet maar krijgen. Zo vloeit zijn Goddelijk Leven in ons. Het gaat om iets heel nieuws: niet meer een heer-knechtverhouding, de oudtestamentische heer-vazalovereenkomst, maar "ik noem jullie mijn vrienden". Dit overstijgt zelfs 'dienaar/dienstmaagd des Heren'!

Ik heb eens op de televisie gezien hoe twee kinderen stonden te kijken naar het slachten van een lam in een Oosters land. Toen het beest dood was gebloed, kregen zij van de slager een bloed-duimafdruk op hun voorhoofd. Ik heb dat ten slotte vertaald in: 'beest, we mogen je niet zomaar dood maken maar door jouw dood kunnen wij verder leven en dragen zo jouw leven verder.

Jer 31,33 : "Dit is het nieuwe verbond dat Ik in de toekomst met Israël sluit: Ik schrijf Mijn wet in hun binnenste; Ik grif ze in hun hart. Ik zal hun God zijn en zij zullen Mijn volk zijn." Ik denk daarbij 'Ik leg mijn Bloed/Leven in hun binnenste'. Vers 34: "... Ik vergeef hun misstappen, Ik denk niet meer aan hun zonden", de eerste betekenis. De parallel is duidelijk. Binnen het kader van het Paasfeest ga je nu ook denken aan nieuwe schepping; de Vader brengt ons geschapen zijn op een hoger, eeuwig, niveau via zijn Zoon.

De consequentie is evenwel dat de slotdoxologie eigenlijk meer ter zake van Eucharistie is dan de consecratie, die onevenredig veel aandacht heeft gekregen. Dat klinkt hard, maar als je dat in de gaten hebt, ga je zien dat door het beschouwen van de consecratie als het sacrament men daarmee het sacrament laat 'dood' lopen, het stopt. Dan is 'het' gebeurd (terwijl het "Doet *dit*" pas gebeurt/culmineert bij de slotdoxologie plus communie). Met als gevolg dat de priester op het altaar 'het' doet bij de consecratie, de gelovigen daar geen deel aan hebben en dus het sacrament niet be-leven. Er is een afstand tussen het altaar en het volk. Ook met als gevolg dat volgens de voorschriften alleen de priester het Eucharistisch Gebed bidt en de gelovigen mogen acclameren, terwijl er juist een verbondenheid tot uitdrukking moet komen; de Gemeenschap van Jezus Christus viert.

Misschien is het verhelderend te bedenken dat symbolen als chrisma en water apart worden gewijd, vóór de viering, en brood en wijn gedurende de viering omdat ze 'er in zitten' via de opzet van de instelling. Jezus deed zo binnen dat kader en zei dat wij het ook zo moeten doen. Je kunt dus niet zó als bij de andere sacramenten spreken van toediening vanuit de be-Ambte naar de gelovige (of naar elkaar).

Dit sacrament bevat twee bewegingen, we danken (de Vader) met wat we (van Christus) krijgen. In dat "we" zijn de gelovige, de priester en Jezus Christus verbonden, werken we samen, zijn priesterlijk volk. Met de wijding, heiliging, van brood en wijn is het niet gedaan, zij moeten door die drie 'acteurs' als blijk van definitief zich gezegend weten, als maximaal dankaanbod en als onweerstaanbaar smeekgebed worden geheven, aangeboden, zoals Jezus in zijn 'Eucharistisch Gebed' deed (blz.261). De consecratie duidt dus de kwaliteit van het aanbieden, dat wezenlijk in het heffen ligt.

Het is dan ook zaak dat de priester de consecratiewoorden niet expliciet over brood en wijn gebogen uitspreekt maar ze "in persona Christi" richt tot de Gemeenschap zó als Jezus deed. Zo is Hij weer doende. Dat is 'in actu' tegenwoordigstellend, in een rite. Dan is ook Jezus' maximale aanbod, het kruisoffer, weer tegenwoordig waaraan -krachtens doop+ vormsel- de aanwezige Gemeenschap deel heeft, zijn priesterlijk volk, dat zijn actuele aandeel, "ons offer", de priester in handen geeft, wiens Dienst in ons algemeen priesterschap is geworteld. "ons offer" omdat het geen offer van individuen betreft maar van de vierende Gemeenschap. Deze is "door Hem en met Hem en in Hem" doende als zij -uitgenodigd door zijn "Doet dit"- haar doxologie verricht. Als de priester bij de consecratiewoorden het Lichaam/Bloed toont aan, richt naar de Gemeenschap, kan het verschil met de rituele heffing van het sacrament bij de doxologie duidelijk worden.

Zijn we nog niet klaar want er is een epiclese over de dank aanbiedende Gemeenschap maar ook een over de gaven, die geheven én genuttigd moeten worden: het ter communie gaan is de rite met als de duidende woorden "Het Lichaam/Bloed van Christus", gebaseerd op Zijn uitnodiging "Neemt en eet *hiervan*/drinkt *hieruit*". De basis hiervoor is zijn "*Dit* is immers *mijn* Lichaam/Bloed". Dat is 'in materia' tegenwoordigstellend, statisch. De consecratie duidt dus ook de kwaliteit van de gaven.

Zo stelt zij Christus' tegenwoordigheid en werkzaamheid centraal maar zij behelst niet het hele sacrament.

Drieluik

"Doet *dit* ..." houdt een dubbel ritueel in: het aanbieden, heffen, van Brood en Beker als dankoffer en vervolgens de nuttiging, éénwording met Hem, die ons in zijn goddelijke natuur binnenleidt. Zo zijn er drie elementen: Aanbieder, Offer en Eénmaker, verweven met 'via Hem en met Hem en in Hem ... '. Zo houdt "In Hem" ook in dat Hij in mij is.

Een in geloof gegrond beeld dat de zegen wordt ontvangen via die, bij het dankaanbod geheven in die en bij het smeekgebed opgedragen met die aan het kruis vastgenagelde handen: "daarin is zijn Kracht verborgen" tot heil – kan het beter? (Hab 3,4)

Tweemaal goddelijk aanbod: het heilsaanbod aan ons van de Vader, Die ons zijn Zoon heeft gezonden met als hoogtepunt onze éénwording met Hem, en het dankaanbod aan de Vader van de Zoon, de Kerk, zijn Lichaam.

"Hoe de viering van de Eucharistie ... "enz.

4 De jaarcyclus met de latere feesten

Joods 4.1

Het *Nieuwjaarsfeest* valt op 'de eerste dag van zevende maand' (september/ oktober). Het heeft geen typische connectie met de Joodse heilsgeschiedenis zoals de feesten van paragraaf 3.1 en heeft meer het karakter van algemeen menselijk heil. De Jood staat nu meer als mens voor God om zich te verantwoorden en te hopen op Zijn goede heerschappij over de wereld.

De *Grote Verzoendag* is tien dagen later, vòòr het Loofhutenfeest, en heeft eenzelfde karakter. De Hoge Priester mocht op die dag het Heilige der Heilige binnegaan om het deksel der Verzoening (zie blz. 170) te bewieroken en er bloed op te sprenkelen van de stier die hij had geslacht voor de zonden van hemzelf en de priesters. Er waren ook twee bokken: één ervan werd geslacht om de zonden van het volk; zijn bloed werd ook op de kapporet gesprenkeld. De ander (aangewezen door het lot) kreeg de zonden van het volk op zijn kop en werd de woestijn in gejaagd (bok voor Azazel). Dit feest heeft geen Christelijk vervolg gekregen.

Het *Chanoekafeest*, 25 December, heeft connecties met een verhaal over de tempel. Toen de getrouwe Makkabeeën (circa 160 v.Chr.) de tempel hadden heroverd op de heersers die het niet zo nauw namen met de eigen Joodse traditie, moest deze worden gereinigd en opnieuw worden ingewijd. Maar er was niet genoeg olie om de zeven olielampen van de omvergegooide Menora te laten branden totdat weer nieuwe, reine olie was 'uitgezakt' uit een net met olijven. Ze hadden maar één verzegeld flesje gevonden, genoeg voor één dag. Toch gebeurde het wonder: het bleek genoeg voor acht dagen. Dus een lichtfeest met verlossingsmotief. Later is uit het thuis vieren van de herinwijding de huidige Chanoeka ontstaan, acht armen plus een voor een aparte aansteekkaars, de 'dienaar'. Zie Getallensymboliek.

Verwar deze 8 + 1-armige kaarsenkandelaar niet met de 7-armige, de Menora, die in 70 bij de verwoesting van de tempel door de Romeinen werd 'gered' en in Rome als buit in de triomftocht megedragen. En verdween.

blz. 96

Jezus kan duizend keer geleefd hebben, als hij gewoon dood was gegaan en dood gebleven, had hij zijn leer niet waar gemaakt namelijk dat hij zou verrijzen, zou leven na de dood. Dat is een wezenlijk punt van ons geloof zoals Paulus zegt. Ook Petrus stelt dat er een nieuwe getuige van de verrijzenis (in plaats van Judas) moet komen (Hand 1,22) en hij belijdt voor het sanhedrin het 'in Jezus opstaan uit de doden'; verrijzenis geldt dan ook voor diens volgelingen. Maar het haakt ook in op het verlangen naar een eeuwig leven dat altijd in ieder mens leeft. De dodencultus bestaat al lang en de mythologie hanteert een vage, schimmige voortzetting van het aarde-leven in de 'onderwereld' maar ook herleving, denk aan de Egyptische god Osiris, en cyclische ideeën, denk aan de Griekse Persephone, een vegetatiegodin, die in de winter stierf (in de onderwereld was) en in de lente zich weer manifesteerde.

Wat voelen we vooral bij een begrafenis/crematie aan? We willen niet 'afschaffen' – menselijk leven is meer waard. En zeker zo belangrijk: het betreft de zin van ons leven: stopt het of gaat het verder?

blz. 146

Baruch, Atta, JHWH, Elohenu, Mèlek haolam

De laatste paragraaf van "3 De inhoud van het Eucharistisch Gebed" wordt nu wat meer gericht op de dubbele ritus van Danken en Delen en de 'functie' van de consecratie. Bladzijde 259/260. En een aanvulling op blz.199.

En waar is nu de consecratie?

In de oudste Eucharistische Gebeden ontbrak het instellingsverhaal. Nu zal geen verstandig mens het weglaten; het is in de loop der tijden de 'link' geworden tussen wat wij doen en wat Jezus deed, een soort verantwoording, zingeving, bovenmenselijke verheffing, inspiratie. Het lijkt dat daarin de duidende woorden zijn gelegd van het sacrament (sinds Trente?) en de heffing van Brood en Beker lijkt de erbij behorende rite/gebaar. Maar toentertijd was kennelijk het gemeenschap zijn van Jezus Christus de basis voor Eucharistie, zonder consecratie. Het pluspunt nu is dat Ons Geheim benoemd 'vanuit de hemel' op tafel wordt gelegd. De consecratie is anamnese, het toppunt ervan, 'ons' brood hier en nu verbonden met Zijn Brood toen en ginds.

Maar als het gaat om 'doen wat de Heer deed', de strikte anamnese, Eucharistie, heb ik liever dat we staande de grote lofprijzing bidden en de slotdoxologie met heffende handen zeggen dan dat we gaan knielen voor de consecratie. Dat klinkt hard vooral voor de oudere generatie. Het ongeluk is dat de consecratiewoorden in de loop der tijden wel erg veel aandacht hebben gekregen, ze werden te geïsoleerd als in een buitenmenselijk gebeuren gezien: de priester 'maakt God', kijkgaten in de muur van de kerk voor het 'moment sùprème', de klok werd geluid als 'het' gebeurd was, 'hoc est corpus' werd 'hocus pocus', opheffing van de hostie en de kelk boven het hoofd van de priester (die met zijn rug naar het volk stond) opdat iedereen het kon zien. Maar deze 'grote elevatie', die – vrees ik – nu ervaren wordt als het sacramentsgebaar/rite, dateert pas uit de 13e eeuw. Ze is niet wezenlijk.

Hoe dan wel? Door het hele Eucharistisch Gebed plus de communie als één groot geheel te beschouwen kun je én wat je overkomt én je eigen mee-doen (gratiarum actio) beter benaderen. Het Eucharistisch Gebed is het geloofsgebed van de gemeenschap waarvan wij lid zijn. Het behelst de helft van het "Doet dit ..."; de communie sluit daarbij aan. "De gelovigen van hun kant doen door hun koninklijk priesterschap *actief* mee aan het aanbieden van de eucharistische offergave." (Lumen Gentium 10; Vat. II). Dié activiteit ligt niet in het uiten van acclamaties, die bevestigen wat wordt gezegd, maar in het deelnemen aan de rituelen van heffen en nuttigen, het aanbieden van onze dank en het ontvangen van Zijn Leven. De consecratie moet dat dienen, niet overheersen. Een uitnodiging van de priester om samen de doxologie te zeggen raakt de kern. "Door hem en met Hem en in Hem" heffen wij die gaven. Dat kan alleen maar in de kracht van de Geest, van de Liefde en van de Eénheid. Zie ook blz. 165vv.

Deze pagina met de volgende op één blad, tweezijdig, af te drukken.

Het accent dat in het Westen op de verandering van brood en wijn werd gelegd was vooral om de zorg dat het offer geldig zou zijn en dat wij ons er van bewust zouden zijn om waardig dat geheim te vieren in geest en waarheid. De priester spreekt de consecratiewoorden uit gebogen over de hostie en de kelk. Ik zie die verantwoording van de transsubstantiatie niet als wezenlijk voor de beleving. Spreken richting de Gemeenschap volgt zoals Jezus deed. Vòòr Vaticanum II was er eigenlijk geen epiclese over de gaven (ook niet over de Gemeenschap). Zou daardoor de 'druk' op de consecratie te groot zijn geweest?

In het Oosten is meer het 'zijn' ter zake. Daar is de liturgie hemels, men is al waardig genoeg door ontschuldiging en verandering van brood en wijn is niet zo ter zake. In de liturgie van Johannes Chrysostomos ligt veel meer accent op de epiclese dan op de consecratiewoorden.

De functie van de consecratie is dat brood en wijn expliciet tot tegenwoordigstellende symbolen worden verklaard, geaccepteerd, verheven – zeg het goede woord maar – en wel op basis van wat Jezus toen daar deed én van de epiclese in de viering nu hier. De heiliging ervan begint dus al vóór de consecratie.

Zo kun je ook de epiclese over de Gemeenschap als heiliging van haar zien opdat Zij als Zijn heilig, priesterlijk volk "door Hem en met Hem en in Hem" haar dank kan aanbieden aan de Vader. Dan pas vindt Eucharistie plaats met als teken het heffen van die symbolen en de duidende woorden van de slotdoxologie, gevolgd door de Communie. De slotdoxologie is een soort samenvatting, hoogtepunt van het Eucharistisch Gebed.

Van mij mag de priester na de woorden van de epiclesen even wachten opdat stilte de Gemeenschap gelegenheid geeft zich te realiseren waar het om gaat.

Nog maar eens voor alle duidelijkheid: zonder de (persoon van de) be-Ambte geen sacrament. In de Eucharistie representeert hij Christus en Kerk.

Onderdompeling – besprenkeling

Mij lijkt dat men zich – vroeger en nu – niet realiseert dat dopen onderdompeling inhoudt; dan werd het maken van een kruisje met wijwater bij het binnengaan in de kerk niet met het doopsel geassocieerd. Dat kruisje is besprenkeling opdat ik rein/ontvankelijk de heilige plaats binnenga, actueel. Zoals het "Asperges me" vòòr de hoogmis 's zondags: "Besprenkel mij met hysop en ik zal rein worden" – uit de boetepsalm 51. Zo ook Ez 36,25: "Ik zal u met zuiver water besprenkelen en ge zult rein worden ... " In de Middeleeuwen werd ook de kerk (zelfs aanverwante gebouwen) met wijwater besprenkeld ter bescherming, reiniging, bestemming. Zo zie ik ook het maken van het kruisje met wijwater achter in de kerk als reiniging, opdat ik rein/ontvankelijk de heilige plaats binnenga. Wijwater is geen doopwater; het heeft een eigen ritueel. Ik weet dat ik ben gedoopt, anders ging ik niet in geloof naar de kerk. De doop is eenmalig, ze reinigt niet, maar maakt nieuw, niet opnieuw, vernieuwt ook niet. (Het vormsel voedt dat Nieuwe, dat Leven voor God, onderhoudt het, inspireert. Zie blz. 129, 167, 241) Reiniging kan worden herhaald – gelukkig maar. Ze kan diepgang krijgen.

De ritën onderdompeling en besprenkeling verschillen – de betekenissen ook. Reiniging is gebaseerd op doopsel. Als er binnenin geen nieuw Leven is, heeft de buitenkant geen afglans. Als die vermindert of uitvalt, kan reiniging uitkomst brengen. Besprenkeling is wel gebaseerd op doop, herinnert er wel aan, maar is een 'actie', rite, geen herinnering, met een eigen inhoud.

In de Paastijd is sprake van vermenging: het water in de doopvont is in de Paaswake geheiligd door de Heilige Geest, de Levendmaker. Dan staat de daaropvolgende besprenkeling ermee typisch in het teken van het doopsel, een bevestiging. Maar het "Vidi aquam is de antifoön tijdens de besprenkeling met wijwater voor de hoogmis in de Paastijd. Het verwijst naar de tempelstroom van Leven gevend water (Ez 47), die al in de 5e eeuw in Jeruzalem werd gezien als zinnebeeld van de genade in Jezus, uit wiens zijde Leven gevend water stroomt (n.a.v. Joh 7,37v). Dan is associatie met het doopsel als Leven gevend water te begrijpen en lijkt besprenkeling meer een inspiratie dan reiniging. Maar van onderdompeling is bij Ezechiël noch bij Johannes sprake. Het idee dat ik best gereinigd wil worden om van dat LevensWater te kunnen drinken vind ik niet verkeerd.

Voorbeeldteksten uit de Bijbel na de "Inleiding Bijbel"

Het is de bedoeling

om aan de hand van een paar teksten de Bijbel – laat me zeggen – wat minder ‘geheimzinnig’ te laten zijn. Hopelijk maken zij al duidelijk dat het om te beginnen ‘gewone’ mensenteksten zijn, dus mooi of lelijk, expressief of saai, literair hoogstaand of vlak. Mensen als wij hebben hun ervaringen opgeschreven en bewust opgesteld, gecomponeerd. De betekenis, inhoud, is nu even punt twee maar ik hoop wel dat die wat toegankelijker wordt – voor zo ver nodig. Misschien is het wel confronterend maar, wees gerust, de betekenis blijft, wint er eerder bij.

We nemen stukken uit: Genesis, Psalm 1 en een Egyptische tekst.

Op de CD staan er meer.

Genesis

Waarom zouden we niet vooraan beginnen ? Drie versies:

In het begin schiep God de hemel en de aarde.

De aarde was woest en leeg;

duisternis lag over de diepte,

en de geest van God zweefde over de wateren.

Toen zei God: “Er moet licht zijn!”

In het begin waarop God de hemel en de aarde scheidde,

en de aarde ongegrond was en zonder fundament,

en duisternis over de diepte lag,

en Gods adem zwevende was over de wateren,

zei God: ‘Er zij licht’.

De Heer schiep voorwaar de juiste orde,

de Heer, wiens beslissingen onveranderlijk zijn.

Enlil haastte zich de hemel van de aarde te scheiden

zodat het zaad, waaruit het volk opgroeide, op het veld kon ontspruiten.

ja, hij voltrok de scheiding tussen hemel en aarde,

knoopte voor de aarde de spleet dicht in ‘de verbinding van hemel en aarde’,

zodat uit de Uzu-e* de eerste mensen konden ontstaan

(*voortbrenger van het vlees)

De eerste tekst is van de Willibrord '95, de tweede van de oratio van Dr.

Ellen van Wolde en de derde is een stukje uit de Sumerische 'hymne op

de hak' (landbouwwerktuig).

De tekst van v. Wolde veroorzaakte deining, God zou niet de Schepper zijn, maar de argumenten die zij aanvoert zijn steekhoudend en zo sluit de Bijbel aan bij ideeën van andere volken om Israël heen. Ze is dan geen 'apart' maar – laat me zeggen – net zoals de andere mensen op dat punt, 'gewoon'. In de Bijbel komen wel meer elementen voor die omringende volken ook kennen. De bijbelse wijsheidsliteratuur heeft veel teksten die de Egyptisch literatuur ook kent. Niet verwonderlijk, aangezien de Joden een tijd in Egypte hebben gewoond. Zie de Bijbelkoers op CD bij Genesis.

Maar de God van Israël blijft toch de Schepper van hemel en aarde want – ik ken ze vooral uit de psalmen – "Die hemel en aarde gemaakt heeft" (dus ook de mens) komt vaak voor. Als je dat in de gaten houdt, is de vertaling van v. Wolde wel zo mooi en ter zake – vind ik.

Er zijn twee scheppingsverhalen; ze dekken elkaar niet, het zijn dan ook twee verschillende tradities, nl. P en J, de Priester en de Jahwist; daar kom je achter als je naar de Godsnaam kijkt. P heeft het over "Eel" of –deftig– "Elohiem" (majesteitelijk meervoud van "Eel") en die staat in het eerste verhaal. J zegt, neen hij noemt eigenlijk een naam: JHWH, blz.40. P dankt zijn naam aan de priesterkaste in de tempel; ik vind "Eel" een deftige godsnaam. Ook die schrijfstijl is verheven. Maar lang voordat de tempel functioneerde was dat J-verhaal er al. Toch staat in Genesis het priesterverhaal vòòr het tweede, Jahwistisch verhaal. Er is dus geen sprake van geschiedenis in de betekenis van vooraan beginnen en achteraan ophouden. De geloofsbelijdenis staat voorop. In de Bijbelkoers wordt uitgelegd hoe de 'P'- en 'J'-tradities in het zondvloedverhaal kundig met elkaar zijn verweven.

De compositie van Genesis 1 staat op de volgende pagina aangegeven: er is een opening en een afsluiting; daartussenin de tweemaal drie scheppingselementen: licht, water en land. De eerste kolom noemt de principes, de tweede (ingekort) geeft de invulling van de principes van de eerste. Bij de derde en de zesde dag is er iets bijzonders aan de hand: gewas en bomen –invulling– staan al in de derde dag maar de zich bewegende invulling –dieren en mensen– in de zesde dag en zij krijgt de zegen mee van het zich vermenigvuldigen. Hun wijze van voortplanting was zichtbaar en duidelijk. Maar mij lijkt dat men toen geen weet had van bestuiving en dat men dacht dat het nieuwe leven zich al in de aarde zelf bevond omdat in de korenaar e.d. zo maar de nieuwe vrucht zat. Zie vs 11, "met zaad er in". Moeder aarde. Geen wonder dat het land hun heilig was. Heilige grond. Nu doordenken naar Maria ...

1 In het begin schiep God de hemel en de aarde. 2 De aarde was woest en leeg; duisternis lag over de diepte, en de geest van God zweefde over de wateren.

3 Toen zei God: “Er moet licht zijn!” En er was licht. 4 En God zag dat het licht goed was. God scheidde het licht van de duisternis; 5 het licht noemde God dag, en de duisternis noemde Hij nacht. Het werd avond en het werd ochtend; dat was de eerste dag.

6 En God zei: “Er moet een uitspan- sel zijn tussen de wateren, een afscheiding tussen het ene water en het andere.” 7 En God maakte het uitspansel; Hij scheidde het water onder het uitspansel van het water erboven. Zo gebeurde het. 8 Het uitspansel noemde God hemel. Het werd avond en het werd ochtend; dat was de tweede dag.

9 En God zei: “Het water onder de hemel moet naar één plaats samen- vloeien, zodat het droge zichtbaar wordt.” Zo gebeurde het. 10 Het droge noemde God land, en het samengevloeiende water noemde Hij zee. En God zag dat het goed was. 11 En God zei: “Het land moet zich tooien met jong groen gras, zaad- vormend gewas en vruchtbomen die ieder naar zijn soort hun vruchten dragen, met zaad erin.” Zo gebeurde het. 12 En uit het land schoot jong groen op, gras, zaadvormend gewas, in allerlei soorten, en bomen die ieder naar zijn soort hun vruchten droegen, met zaad erin. En God zag dat het goed was. 13 Het werd avond en het werd ochtend; dat was de derde dag.

14 En God zei: “Er moeten lichten zijn aan het hemelgewelf, die de dag van de nacht zullen scheiden; zij moeten als tekens dienen, ... En God zag dat het goed was. 19 Het werd avond en het werd ochtend; dat was de vierde dag.

20 En God zei: “Het water moet wemelen van dieren en boven het land moeten de vogels vliegen langs het hemelgewelf.” 21 Toen schiep God de grote zeemonsters en al de krioelende dieren, En God zag dat het goed was. 22 God zegende ze en Hij sprak: “Wees vruchtbaar 23 Het werd avond en het werd ochtend; dat was de vijfde dag.

24 En God zei: “Het land moet levende wezens voortbrengen van allerlei soort: tamme dieren, kruipende dieren en wilde beesten van allerlei soort.” Zo gebeurde het. 25 God maakte de wilde beesten op het land, soort na soort, de tamme dieren, soort na soort, en alles wat over de grond kruipt, soort na soort. En God zag dat het goed was.

26 En God zei: “Nu gaan Wij de mens maken, als beeld van Ons, op Ons gelijkend; ... 28 God zegende hen, en God sprak tot hen: “Wees vruchtbaar en word talrijk; bevolk de aarde en 31 God bekeek alles wat Hij gemaakt had, en Hij zag dat het heel goed was. Het werd avond en het werd ochtend; dat was de zesde dag. ..

2. 2 Zo werden de hemel en de aarde voltooid, en alles waarmee ze toegerust zijn. 2 Op de zevende dag bracht God het werk dat Hij verricht had tot voltooiing. ... 3 God zegende de zevende dag en maakte hem heilig, want op die dag rustte God van al het werk dat Hij scheppend tot stand had gebracht.

Psalm 1 en een Egyptische tekst:

Hebben de Israëlieten het geleerd in Egypte of is het een algemeen beeld in het Oosten ? Veel bijbelse wijsheidsliteratuur is te vergelijken met die van Egyptische oorsprong. Ook bij de scheppingsverhalen zijn er verbanden met die van de omringende volken, de 'vreemde' volken, de 'heidenen'.

Psalm 1

Gelukkig de mens
die niet ingaat op de raad van bozen,
niet op het pad der zondaars staat,
niet in de kring van schampere
spotters wil zitten,
maar vreugde beleeft aan de wet van
JHWH,
ja, dag en nacht daaruit zacht citeert.
Hij is als een boom,
geworteld aan stromend water,
die vrucht draagt elk seizoen
opnieuw;
nooit zullen zijn bladeren verdorren:
alles wat hij doet brengt hij tot een
goed einde.
Maar ongelukkig zullen de bozen zijn:
zij lijken op kaf opgejaagd wordt
door de wind.
Zo staan er geen bozen op binnen
Gods bestel,
geen zondaars binnen de
gemeenschap van de rechtvaardigen.
Met zorg volgt JHWH het pad der
vromen;
Het pad der bozen loopt op niets
uit.

De lering van Amenemope 4^e hoofdstuk

De heethoofd in de tempel,
hij is als een boom die binnen groeit.
Een ogenblik maar brengt hij jong
groen voort.
Hij vindt zijn einde in het kanaal,
hij drijft ver weg van zijn vaderland
of de vlam* wordt zijn begrafenis.

De echte zwijger evenwel houdt zich
afzijdig.
Hij is als een boom die in het
zonlicht groeit,
hij wordt groen en verdubbelt zijn
vruchten,
hij staat voor het aangezicht van zijn
heer.**
Zoet zijn zijn vruchten en aangenaam
is zijn schaduw,
en hij vindt zijn einde als
godenbeeld.

* verdrinkingsdood en vuurdood zijn
voor de Egyptenaar een ramp.

** de stralende zonnegod

Synopsis

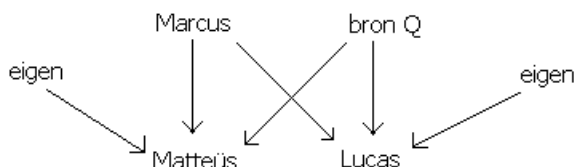
De evangeliën van Marcus, Matteüs en Lucas lijken veel op elkaar; Johannes is heel anders. De eerste drie worden de synoptici genoemd, in één oogopslag te vergelijken. Hebben ze bij elkaar gespiekt? Het synoptische vraagstuk. Marcus zal het eerst zijn opgeschreven en het ziet er naar uit dat Matteüs en Lucas de (Griekse) tekst van Marcus voor zich hadden liggen toen zij opschreven. Ook daarover meer in de Bijbelkoers op de CD.

Bezien we eens *hoeveel verzen* ze al of niet -vaak letterlijk- gemeenschappelijk hebben:

Marcus		661	
Matteüs	235	600	eigen 350
Lucas	eigen 548	235	350

De 235 verzen die Mt en Lc gemeen hebben duiden op een gemeenschappelijke bron, die niet bekend is en de naam 'Q' (van het Duits Quelle, bron) heeft gekregen. Het zou een verzameling 'uitspraken van Jezus' kunnen zijn. Hoe groot die 'Q' was, is niet bekend en dus ook niet of Matteüs en Lucas alles ervan hebben gebruikt.

De meest eenvoudige en daarom meest waarschijnlijke werkhypothese *over het ontstaan* is dan als volgt:

Een stuk onderricht hebben beiden in nagenoeg dezelfde *volgorde* opgenomen: :

Lucas	Matteüs	Inhoud
6,20-23	5,3.6.5.11.12	de zaligsprekingen
6, 27-30	5, 39-42	wees goed voor uw vijand
6, 31	7, 12	behandel zoals je zelf behandeld wil worden
6, 32-36	5, 44-48	vrije weldaad
6, 37.38	7, 1.2	oordeelt niet opdat ...
6, 41.42	7, 3-5	splinter - balk in je oog
6, 43-45	7, 16-20	vruchten van de boom
6, 46	7, 21	Je noemt me 'heer': doen wat ik zeg
6, 47-49	7, 24-27	bouwen van huis op goede grond

Zo'n volgordeovereenkomst leidt tot de conclusie dat beiden eenzelfde bron - als geschrift? - ter beschikking hadden: die 'Q'. Als je het apocriefe evangelie van Thomas leest, een verzameling van spreuken, krijg je een idee van 'blokken' van traditie die onder de mensen of groepen mensen geleefd zullen hebben:

"Dit zijn de geheime woorden die Jezus, de levende, heeft gesproken en Didymus Judas heeft opgeschreven:1 En Hij zei: Wie de verklaring van deze woorden vindt, zal de dood niet smaken. 2 Jezus zei: Laat wie zoekt daarmee niet ophouden totdat hij vindt en wanneer hij vindt zal hij ontzet zijn.3 Jezus zei: Als zij die jullie leiden jullie zeggen: Zie het koninkrijk is in de hemel, dan zullen de vogels in de hemel jullie voorgaan (voor zijn). Als ze tegen jullie zeggen: het is in de zee, dan zullen de vissen jullie voorgaan. Maar het

koninkrijk is binnen in jullie en het is buiten jullie. Als jullie jezelf kennen dan zul je gekend worden en zullen jullie weten (!) dat je zonen bent van de Vader die leeft. Maar als jullie jezelf niet kennen dan ben je in armoede en jullie zijn zelf armoede. 4 Jezus zei: Een oude van 70 dagen zal niet aarzelen om aan een kind van zeven dagen te vragen naar de plaats van het leven en hij zal leven. Want velen die de eerste zijn zullen de laatste worden en ze zullen eenlingen worden."

Uit het Thomasevangelie, ca. 150 n. Chr. opgeschreven, gnostisch. Herkenbare elementen? Dit als een voorbeeld van een mogelijk traditieblok meer dan 100 jaar na Jezus. De erkende evangelies hebben ook zulke traditieblokken.

Nu natuurlijk ook iets over het Johannesevangelie:

de proloog, Joh 1, niet alleen qua inhoud, ook qua compositie uniek:

- A1 1 In het begin was het woord, en het woord was bij God, en het woord was God. 2 Het was in het begin bij God.
- A2 3 Alles is dóór Hem ontstaan, en buiten Hem om is er niets ontstaan.
- A3 4 Wat ontstaan was, 4 had leven in Hem, en het leven was het licht van de mensen. 5 Het licht schijnt in de duisternis, en de duisternis kon het niet aan.
- B 6 Er is een mens geweest, een gezondene van God; zijn naam was Johannes. 7 Hij kwam als getuige: hij moest getuigen van het licht, opdat allen door hem tot geloof zouden komen. 8 Hij was niet het licht, hij moest getuigen van het licht.
- C 9 Het ware licht was er, dat elke mens verlicht en dat in de wereld moest komen. 10 Het was in de wereld, een wereld die door Hem was ontstaan, en die wereld heeft Hem niet erkend. 11 In zijn eigen huis is Hij gekomen, en zijn eigen mensen hebben Hem niet opgenomen.
- D 12 Aan diegenen die Hem toch opnamen, heeft Hij het vermogen gegeven om kinderen te worden van God: aan hen die geloven in zijn naam. 13 Niet langs de weg van het bloed, niet door de begeerte van het vlees of door mannelijk streven, maar uit God zijn ze geboren.
- C' 14 Ja, het woord is vlees geworden! Hij is onder ons zijn tent komen opslaan en we hebben zijn heerlijkheid gezien, de heerlijkheid die Hij als eniggeboren Zoon aan de Vader ontleende, vervuld als Hij was van genade en waarheid.
- B' 15 Van Hem legt Johannes getuigenis af en zijn verklaring luidt: 'Hem bedoelde ik toen ik zei: "Hij die na mij komt, is mijn meerdere, want vóór mij was Hij er al"
- A3' 16 Van zijn volheid hebben wij allen ontvangen, genade op genade.
- A2' 17 Want is de wet gegeven door Mozes, de genade en de waarheid zijn gebracht door Jezus Christus.
- A1' 18 Niemand heeft God ooit gezien, maar de eniggeboren God, die rust aan het hart van de Vader, Hij heeft hem doen kennen.

Je kunt een concentrische opbouw formeren met het heilselement in het midden: D. De accentloze delen A, B, C zijn meer algemene gegevens, principes, die mét een accent betreffen een meer concrete invulling.

In A1 ligt dan Woord/Logos - God; in A2 Logos - schepping; in A3 Logosgave aan mensen.

In A1' ligt dan Jezus Christus - God; in A2' Logos - herschepping; in A3' Logosgave is genade.

In B ligt de opdracht voor Johannes de Doper; in B' zijn getuigenis.

In C ligt de komst van Logos onder de mensen en de verwerping; in C' de incarnatie en aanvaarding.

Dit dus ook weer als een voorbeeld dat de tekst van het evangelie is gecomponeerd. In de Bijbelkoers op de CD meer hierover.

Het Magnificat (deels) vergeleken met 1Samuël 2, 1-8, (deels) de lofzang van Hanna, die lang kinderloos was, daarom werd vernederd en dacht dat zij wellicht minderwaardig was. Waarom 'Maria' zich vernederd zou kunnen voelen? Werde de kerk als een onjoodse, minderwaardige groep beschouwd? Zie ook blz. 87. Duidelijk zij dat het Magnificat steunt op de lofzang van Hanna, het Oude Testament.

Met heel mijn hart roem ik de Heer,
met al mijn adem juich ik om God, mijn redder;

Mijn hart juicht om de HEER; ... want ik verheug mij over uw hulp.

want Hij heeft omgezien naar zijn vernederde dienaars.

Voortaan prijzen alle generaties mij gelukkig,
want grote dingen heeft de Machtige met mij gedaan.

*De boog van de sterken is gebroken;
zij die wankelden zijn met kracht omgord.*

Heilig is zijn Naam,

Er is geen Heilige als de HEER; ...

barmhartig is Hij, iedere generatie weer, voor wie Hem eerbiedigen.

er is geen rots als onze God.

Hij heeft de kracht van zijn arm getoond,
wie zich verheven waanden, heeft Hij uiteengeslagen.

Machthebbers heeft Hij van hun troon gehaald,

De Heer maakt arm en maakt rijk. Hij vernedert en verheft.

Geringen gaf Hij een hoge plaats.

Een ereplaats wijst Hij hem toe.

Hongerigen overlaadde Hij met het beste,
rijken heeft Hij met lege handen weggestuurd.

*Zij die overvloed hadden, verhuren zich voor brood;
die honger leden, eten zich dik.*

Boekvulling

Pagina 225 was aanvankelijk leeg vanwege de paginaverdeling en bood later een plaats voor een aanvulling, die ik nu, Maria Boodschap 2013, aanbied als een soort afsluiting. In oktober 2017 aangevuld. Een beetje zoeken, want God is Geest dus heb ik mijn geest nodig.

Regelmatig staan er gebeden in de tekst maar meer als voorbeeld dan als invulling. Nu wou ik het eigen gebed aan de orde stellen in het verlengde van het onderwerp 'Gebed'. Het enige dat ik kan doen is u iets aanreiken, laten zien hoe ik doe. U zult zelf uw eigen gebed moeten leren kennen. Het gaat om het "ik-" van 'ik - Gij' (blz. 59), dat kan functioneren naar mate 'ik' is. Op bladzijde 182 (Wat er aan je gebeurt) is daar al over gesproken. Het spontane schietgebedje, recht uit je hart, is misschien wel het beste voorbeeld van het functioneren van 'ik'. Bij schietgebed denk ik altijd aan de uitnodiging aan Zacheüs - zomaar, ineens.

Op het inlegvel Wat is leeg?, eind van Verrijzenis, heb ik de term "Het Rijk van de Geest" gebruikt. Bij Vormsel, bladzijde 242, staat dat je kunt spreken en denken in de Geest van Jezus. Dat al zo'n tweeduizend jaar. Het is dus redelijk om 'Geest' te hanteren - die je nodig hebt om te bidden - maar hoe stel je je dat voor? Beelden als maaltijd, engelenkoren, licht, troon en dergelijke zijn 'aarde'beelden - niks mis mee maar 'stof', materie, waar we 'niet-stof' nodig hebben.

Dan speelt ook de vraag mee 'hoe is mijn dierbare overledene nu?'. 'Waar is ze?' kun je niet vragen want dan zou ze ergens zijn. Dat 'hoe?' meekrijgen heeft net als bij bidden te maken met je indenken in, toelaten van, verwijlen bij Geest, Aanwezigheid vermoeden, Alomtegenwoordigheid.

Het is een beetje zoeken en ik probeer het met gedachten over ziel, geest en hart, die alle drie met 'puur' te maken hebben. Dat Iemand heeft gepoetst is nu even punt twee, is wel waar maar om dat 'puur' zijn gaat het nu, want daar ligt het aansluitpunt met

Wat is mijn 'ziel'? Dat is het geestelijk vermogen waarmee ik kan aansluiten op eeuwige Geest en waarin ik voor mijn Schepper kan en wil staan: "Zie!" Mijn ziel is wat ik graag aan God wil laten zien

Wat bevat mijn ziel? De schatten die ik heb verworven voor in de hemel, geestelijke vaardigheden van barmhartigheid, geduld, saamhorigheid, bezorgdheid, gediensdigheid en ga maar door, alle goedheid die we in Jezus kunnen ontdekken. Dat alles maakt haar mooier, rijker - ook rijper zodat ik steeds meer leer kennen. Dat zoeken, beoefenen, beseffen, daarin leven doet me steeds meer God vermoeden. "Rakelings nabij".

Wat is mijn geest? Dat is wat ik heb gekregen om bezig te zijn met mysterie, geloof, hoop en liefde, het bovenstaande en nog meer. om daarop uit zijn. Denken hoe die zijn en hoe die mijn hart inspireren. "Hij opende hun geest voor het verstaan van de Schriften": "Brandde ons hart niet?". "De Geest bevestigt het getuigenis van onze geest ...". Zo heeft 'geest' meer iets van gereedschap, 'ziel' meer iets van resultaat.

Wat is mijn hart? Dat is de 'plek' in mij waar ik 'ik' ben, graag goed ben, goed wil zijn, helemaal gaaf, niks hoeft te camoufleren, op blote voeten, in mijn uppie, puur ontvankelijk (Maria ! blz. 88) en open voor God. "Mijn hart verlangt naar U in de nacht". Het heeft meer met wil te maken. Als ik God wil zien, moet mijn oog god(delijk) zijn, volgens Meister Eckhart. Komt dat oog dan niet kort bij 'ik'?

Mijn hart ontvangt, accepteert, be-grijpt wat mijn geest spiritueel aanreikt én het moet in de dagelijkse praktijk mijn geest van boven de wolken en mijn voeten van op de grond bij elkaar houden in harmonie opdat zij samen vruchtbaar zijn; dirigeren, met inzicht uitvoeren. Het heeft met levenskunst te maken.

Een paar gebeden:

Voor ik opsta:

Lieve Heer, daar ben ik weer,
wakker in uw armen.
Goede God, behoud mijn lot
binnen uw erbarmen.

Met uw lach is deze dag
weer een van uw heerlijkheid.
Op uw leest bevindt mijn geest
Alomtegenwoordigheid.

Jezus, u, wees gij ook nu
tochtgenoot naar 't Koninkrijk.
Geef m' een schop als ik op
vreemde grond van uw pad wijk.

Zo 't moet zijn - bij angst en pijn,
rouw, verdriet en zwarte nacht
geve mij uw wonde-zij
voelbaar samenlijden - Kracht.

Jezus, Heer, u bent mijn eer,
ziel en zaligheid,
vriend, intens als God en mens,
tot in Eeuwigheid.

Vader, Zoon en Heil'ge Geest,
U bent altijd al goed geweest:
zo wens ik graag dat ik vandaag
nog lang en gelukkig leven zal
in U.

Voor ik inslaap - meestal eindeloos:

Lieve Heer, ik leg me neer
zeker in uw armen.
Kan uw hart al met een flard
het mijne stilletjes warmen.

Als geen macht van sterrenpracht
het donker zacht doet zijn,
kent mijn huis het licht van 't kruis
en mag het buiten donker zijn.

Dat stomme plekje met dat vlekje
kan ik niet verdonk'remanen.
Excuses Heer, zal morgen meer
met daad uw koninkrijk beamen.

Ben ik bang, laat dan mijn wang
die van mijn engel maar goed voelen:
ben ik gerust en toegerust
hoef niet de nacht doorheen te
woelen.

Is het 'niet', geen verschiet,
noch ook grond om op te leven,
doe me staan, zie mij aan
om mij Uw Zicht te geven.

Dank voor de dag en ... nach ...
en veertien engeltjes samen ...
Mijn adem zij ... liefdesgerei ...
en heeeel de wereld ...
(Amen.)

Ik begin het ochtendgebed volgens Het Getijdenboek en na de uitnodiging vervolg ik met de onderstaande meditatie zoals ik die nu aanhoud.

Meditatie

Lieve Heer, ik buig me neer midden in uw woning.
met het zicht op het licht van de kruisbekroning.

Laat dat licht in mij gericht het albast van mijn ziel doorschijnen:
wordt mijn huis uw eigen thuis, voedt uw Levenslicht het mijne.

Maak mij rijk, aan u gelijk – durf het bijna niet te vragen.
U kent mij; met uw 'volg mij' wil ik graag het erop wagen.

Laat uw Licht het stil gewricht van het albast met zijn gloed bewegen
in de macht van uw Kracht, uw LevensAdem, die wij zomaar kregen.
Dan adem ik vrij; immers Gij ontziet mij, en ik adem ontzag voor Uw Glorie...*.

wijsheid – inzicht ... beleid – sterkte
betrokkenheid – activiteit ... kennis – ontzag

zodat ik leer kennen, moge weten, en mijn hart moge ontvangen om te
denken en te doen en zich te verheugen in vrede en vrijheid,
dat mijn ziel rijker wordt aan schatten van goedheid, geduld,
zachtmoedigheid, verdraagzaamheid, saamhorigheid en hartelijkheid,
dat mijn ziel zo rijper wordt en ik U meer mag leren kennen, mijn
Schepper, die wil dat ik er ben en mij in stand houdt, mijn Liefdeling, die
leefde en uzelf gaf opdat ik word zoals U bent, mijn Beweger naar de
voltooiing daarvan.
Gezegend, Gij, de Grond waar ik op sta, de Zin van mijn zijn.

Dat ik mag beseffen
dat ik in U ben maar ook 'ben uit U' en graag wil zijn en doen wat U
bedoelt, want dat is de bedoeling,
dat ik leef in uw woning, waar ik voedsel vind en ruimte krijg en Adem
haal,
dat ik naar U toe leef, mijn Vader, Zoon en Heilige Geest, want in U ligt
mijn heerlijkheid.

Dat ik mag beseffen dat u Vader en Zoon bij mij verblijf houdt en wij
maaltijd vieren aan de tafel die ik heb klaar kunnen zetten en die door U
goede Geest is gedekt voor de gerechten die U Trouwe Vader heeft
voorzien en die u lieve Zoon bereidt en opdiert.

En dat alle tafels één grote tafel worden, alle genodigden aanzitten en U,
Zoon van God, die alles het leven geeft en zingen doet, lof en dank
brengen, want u hebt het gefikst.

Nu vervolg ik het ochtendgebed in Het Getijdenboek.

Toelichting bij meditatie:

- in uw woning

dan ga ik ook na hoe ik me op dat moment voel - in die woning.

- een schop

in de goede richting kan helpen

- kruisbekroning

Ik bid voor mijn paaskaars die in de Paaswake is aangestoken aan de paaskaars.

De gedachte is dat dat licht het inzicht oproept dat door die dood heen - via wat de verrijzenis heet - de geestelijke Realiteit wordt getoond. En wel die die blijvend is en die door Scheppend Vermogen voor mensen zintuiglijk waarneembaar wordt: Jezus voelbaar en zichtbaar, persoonlijk. Aan dat geestelijk Leven hebben wij nu reeds deel, beperkt, en na onze dood is er geen 'deel' meer maar onbeperktheid. Nu is dat licht (Zijn) Levenslicht.

Dit is een voortzetting van de gedachte "Op Uw leest bevindt mijn geest Alomtegenwoordigheid".

- albast

een idee om ziel als aanknopingspunt met De Oneindige te benoemen, als aanknopingsinhoud die je je Schepper wilt laten zien. Ik stel me een albasten 'staketsel' voor dat die inhoud omgeeft maar dat staketsel is toch niet stijf, kan bewogen worden als ze in de macht van die Kracht is, de LevensAdem, om iets op te nemen. Zijn Levenslicht wordt nu gecombineerd met Adem.

- * Nu begin ik met bewust ademen à la Za-Zen. Het gaat me niet zo zeer om me 'leeg' te maken als wel om rust, stilte, de gedachtenmolen daarboven stil te laten vallen opdat er ruimte ontstaat voor Christelijke meditatie is intentioneel, beoogt, maar als je beooging invult, ontvang je niet. Het is niet eens verwachten, meer een open zijn. Het heeft met ademen in zijn Woning van doen.

- wijsheid enz.

de zes gaven van de Geest. ('Zeven gaven' berust op een verkeerde vertaling. Dat zevende is een gevolg van die zes gaven: dan "ademt men de Geest van vreze des Heren".) Ik heb er stiekem twee aan toegevoegd. (Zonder gedonder)

Ik beëindig de ademingsoefening met die gaven als een soort afsluiting, om niet met niks te eindigen. Als het ademen niet lukt, zijn die gaven altijd een troost.

'Vreze des Heren' heeft twee kanten: ons ontzag voor de Heer omdat Hij zo groot is én dat de Heer ons ontziet omdat wij maar stumpers (nou ja, zo iets) zijn. (In het latijn heet dat genitivus objectivus en genitivus subjectivus: "Timor Domini", de vreze des Heren; het 'Begin van de Wijsheid' Ps 111.)

Toelichting bij het avondgebed

Het couplet "Is het 'niet'," moest er eigenlijk bij. Ik doel op een psychische situatie, paniekaanval (die ik zelf ooit heb meegemaakt, natuurlijk 's nachts) die zich kan voordoen. Meestal haal ik dat couplet niet.